

„Може ли да слезна?“

Колкото и да смятаме, че книжовният ни език в развоя си съществено се е отдалечил от диалектите, колкото и на теория да оценяваме, че днес диалектите ни са претърпели съществени промени и влиянието им не е голямо, оказва се, че все пак има диалектни особености, които са живи и които продължават да влияят върху книжовната реч. При това пътят им вече е опосредстван - особеностите навлизат първо в разговорната реч, а оттам се прокрадват и в същинския книжовен език, в неговата устна и дори в писмената му форма.

Такова е положението и с една тройка глаголи, които се употребяват с голяма честота в езика ни и заради това не може да останат незабелязани.

В нашия език глаголите **влизам, излизам, слизам** бележат действието в неговото протичане. Това означава, че наред с тях трябва да съществуват и глаголи, които да го бележат като завършено, в неговата цялост. С тази функция в книжовния ни език са натоварени глаголите **вляза, изляза, сляза**.

Подчертавам, че това важи за книжовния език, защото така е посочено и в повечето речници и справочници, но с това информацията се изчерпва. В същото време в разговорната реч много често се употребяват други форми, които са поели същата функция. Става дума за *влезна, излезна, слезна*. Тези думи не само се срещат в непринуден разговор, но вече упорито започват да се налагат дори и в писмената реч, тоест предявяват претенции да се превърнат в съставка на книжовния език и заради това заслужават вниманието ни.

Действително в книжовния ни език от глаголите, бележещи действието в протичането му, може да се достигне с помощта на наставката **н**, която се вмъква в тях, до други форми, които да го представят в неговата цялост. Така от **викам** става **викна**, от **гърмя** става **гръмна**, от **лежа** става **легна**, от **лепя** става **лепна**, от **топя** става **топна**. В същото време този ефект може да се получи и с промяна на коренната гласна, както е станало например при **влизам - вляза**.

Формите *влезна, излезна, слезна* са разпространени в голяма част от българските говори. Според диалектоложките проучвания те са характерни за голяма част от западните райони на езиковата ни територия. Именно от там чрез разговорната реч проявяват желание да навлязат и в книжовния език. Особеното за диалектите обаче е, че в тях тези глаголи образуват двойки с други глаголи *влязам, излязам, слязам*, които нямат претенция да се превърнат в книжовни. (Нали сте чували понякога в трамвая да ви попитат дали ще *слазате*?)

Като същински диалектни форми засега за глаголите *влезна, излезна, слезна* няма място в книжовния език. Неговото бурно развитие обаче, в което влиянието на разговорната реч все повече се засилва, вероятно ще доведе по-късно дотам, и те да бъдат допуснати да се употребяват, без вече да привличат вниманието ни. Засега обаче все още сме далеч от това време.